

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)
SSN Marta Romańska
SSA Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. S.
przeciwko E. R. – K.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 października 2012 r.,
zażalenia pozwanej
na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie trzecim
wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 25 stycznia 2012 r.,

- 1. zmienia zaskarżone orzeczenie (pkt. III) w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 870 (osiemset siedemdziesiąt) zł. tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**
- 2. oddala zażalenie w pozostałej części i zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 150 (sto pięćdziesiąt) zł. tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 25 stycznia 2012 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda A. S. od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego powództwo skierowane przeciwko pozwanej E. R.-K. o ochronę dóbr osobistych i zapłatę. Oddalił też zażalenie pozwanej od zawartego w wyroku Sądu pierwszej instancji rozstrzygnięcia o kosztach procesu i nie obciążył powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

W motywach rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego powołał się na przepis art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., wskazując, iż sytuacja majątkowa powoda jest trudna, co wynika z przedłożonego przez niego na potrzeby zwolnienia od kosztów sądowych oświadczenia o stanie majątkowym. Poza tym powód mógł być subiektywnie przekonany o zasadności swego roszczenia. Nie sposób bowiem przyjąć, aby powód prowadził proces niełojalnie. Pozwana nie przedstawiła w tym względzie przekonujących argumentów.

W zażaleniu od rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, pozwana domagała się jego zmiany poprzez zasądzenie na jej rzecz od powoda tytułem tych kosztów kwotę 1 200 zł wraz z kosztami postępowania zażaleniowego.

Zarzuciła naruszenie: art. 102 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak merytorycznego uzasadniania zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z podstawową zasadą rozstrzygnięcia o kosztach procesu uregulowaną w art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Odstępstwo od tej reguły jest przewidziane w art. 102 k.p.c. wyrażającym zasadę słuszności, stosownie do której w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część z tych kosztów albo nie obciążać jej w ogóle tymi kosztami.

Uznanie, że w danej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu powołanego przepisu jest przejawem dyskrecjonalnej władzy sądu, a zatem zastosowanie dobrodziejstwa z tego przepisu zależy od swobodnej oceny sądu. Ocena ta nie może być dowolna, lecz winna uwzględniać okoliczności konkretnego przypadku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 r. I CZ 112/09, z dnia 27 stycznia 2010 r. II CZ 88/09). W związku z tym Sąd wyższego rzędu - w ramach kontroli instancyjnej - może ingerować w rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparte na przepisie art. 102 k.p.c. jedynie wyjątkowo, mianowicie gdy dokonanej przez Sąd niższego rzędu ocenie w tej materii można przypisać cechy dowolności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r. I CZ 165/11).

W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji stosując przepis art. 102 k.p.c. powołał się na trudną sytuację materialną powoda oraz na jego subiektywne przekonanie o słuszności swoich żądań. Zauważyć jednak trzeba, że Sąd pierwszej instancji mając na uwadze okoliczności sprawy zastosował przy orzekaniu o kosztach procesu powołany przepis. Zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Jeśli natomiast chodzi o subiektywne przekonanie powodowa o zasadności swych roszczeń, to o ile mogło ono być usprawiedliwione na etapie postępowania pierwszo-instancyjnego, to już takiej tezy nie można odnieść do postępowania apelacyjnego skoro powód powziął wiedzę z uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego o przyczynach, które legły u podstaw oddalenia jego powództwa. Decydując się w takiej sytuacji na wniesienie środka odwoławczego winien był liczyć się z koniecznością poniesienia kosztów procesu należnych pozwanej w razie nieuwzględnienia jego apelacji.

Zatem stwierdzić trzeba, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym odpadły względy - istniejące w momencie orzekania o kosztach za pierwszą instancję - uzasadniające orzeczenie wbrew zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu. W konsekwencji Sąd drugiej instancji winien był uwzględnić - co do zasady - żądanie pozwanej zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana odnośnie roszczenia niemajątkowego dochodzi tytułem wynagrodzenia za zastępstwo procesowe kwoty 600 zł. Tymczasem minimalna stawka taryfowa za prowadzenie sprawy o ochronę dóbr osobistych w postępowaniu apelacyjnym wynosi 270 zł (§ 11 ust. 1 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348, z późn. zm.). Wbrew stanowisku pozwanej, powód wystąpił z jednym roszczeniem niemajątkowym. Okoliczność, iż w ramach usunięcia skutków naruszenia jego dóbr osobistych określił dwa równorzędne sposoby, nie prowadzi do podziału tego roszczenia na dwa samodzielne.

Z tytułu roszczenia majątkowego - pieniężnego pozwana żądała zasądzenia kwoty 600 zł kosztów zastępstwa procesowego. Kwota ta mieści się w przewidzianej stawce taryfowej przy wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia (§ 6 pkt 4 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 cyt. rozp.). Jakkolwiek minimalna stawka taryfowa jest wyższa (900 zł), ale wobec zażądania konkretnej kwoty, Sąd jest związany takim żądaniem. Łącznie więc należało zasądzić kwotę 870 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁶ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., a o kosztach postępowania zażaleniowego w oparciu o przepisy art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., gdyż pozwana uległa jedynie co do nieznaczonej części żądania. Na zasądzone koszty składa się opłata od zażalenia (30 zł) oraz wynagrodzenie za zastępstwo procesowe w kwocie 120 zł (§ 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 rozp).